

Ngăn chặn sự can thiệp vào các chính sách phòng, chống tác hại thuốc lá

Ảnh minh họa (Nguồn: HBVN).

Font Size: |

NDĐT- Việt Nam có khoảng 15 triệu người hút thuốc, và số tiền chi để chữa năm loại bệnh liên quan đến thuốc lá đã lên tới hơn 24 nghìn tỷ đồng. Cho đến nay, chúng ta vẫn chưa triển khai thực hiện Hướng dẫn Điều 5.3 của Công ước khung về kiểm soát thuốc lá, dẫn đến tình trạng ngành công nghiệp thuốc lá đã và đang tiếp tục can thiệp vào các chính sách y tế công cộng trong nhiều năm nay.

Đây là thông tin từ hội thảo “Ngăn chặn sự can thiệp của ngành công nghiệp thuốc lá

vào các chính sách phòng, chống tác hại thuốc lá - Điều 5.3 WHO FCTC” do Liên minh Vận động phát triển chính sách y tế dựa vào bằng chứng khoa học (EBHPD), Liên minh Phòng, chống các bệnh không lây nhiễm Việt Nam (NCDs-VN), Trung tâm Nghiên cứu và đào tạo phát triển cộng đồng (RTCCD), văn phòng Health Bridge Canada tại Việt Nam tổ chức diễn ra ngày 26-2.

Theo thạc sĩ - bác sĩ Phạm Thị Hoàng Anh, Giám đốc Tổ chức Health Bridge Việt Nam, số người hút thuốc tại nước ta khá cao, khoảng 15 triệu người. Cứ hai nam giới có một người hút thuốc. Hút thuốc lá tạo nên gánh nặng đối với sức khỏe con người khi có tới 40 nghìn ca hợp tử vong mỗi năm, và cũng tạo nên gánh nặng đối với nền kinh tế, khi số tiền chi cho hút thuốc trong năm 2012 lên đến 22 nghìn tỷ đồng. Một thống kê cho thấy, kinh phí để chữa năm loại bệnh liên quan đến thuốc lá đã cao hơn 24 nghìn tỷ đồng, trong khi đóng góp từ thuế từ thuốc lá chỉ có gần 14 nghìn tỷ đồng.

Một trong nhiều nguyên nhân dẫn đến bất cập trên là việc tiêu dùng thuốc lá vẫn được coi là bình thường trong xã hội; giá và thuế thuốc lá thấp; ngành công nghiệp thuốc lá vẫn được coi là có nhiều đóng góp cho xã hội.

Các đại biểu chia sẻ thông tin về chính sách phòng, chống tác hại thuốc lá (Ảnh: Ngân Anh).

Công ước khung về kiểm soát thuốc lá (FCTC) do Tổ chức Y tế thế giới (WHO) đề xuất được 180 nước trên thế giới thông qua. Việt Nam ký tham gia Công ước này năm 2004 và có hiệu lực từ tháng 2 năm 2005, nhằm ngăn chặn tác hại của thuốc lá tới sức khỏe dân chúng và hậu quả nặng nề về mặt kinh tế, môi trường do tình trạng tiêu thụ thuốc lá gây ra .

Đồng thời, WHO cũng phát triển tài liệu hướng dẫn chi tiết áp dụng Điều 5.3 của Công ước nhằm bảo đảm các nước tham gia Công ước thực thi trách nhiệm xây dựng các quy định cụ thể cho từng nước, nhằm bảo vệ các chính sách kiểm soát thuốc lá khỏi sự can thiệp của ngành công nghiệp thuốc lá.

Các biện pháp cơ bản các nước phải tìm cách thực hiện bao gồm: Hạn chế tương tác với ngành công nghiệp thuốc lá, và cần thiết làm rõ tính minh bạch khi có tương tác; Tuyên truyền để xã hội nhận ra thực chất ngành công nghiệp thuốc lá đã và đang áp

dụng các chiến lược khác nhau để ngăn chặn thực thi FCTC, tiếp tục phát triển thị trường, duy trì mức tiêu thụ thuốc lá trong dân, đi ngược với các khuyến cáo về bảo vệ sức khỏe và môi trường; Thúc đẩy xã hội thực hiện không nhận tài trợ hay hỗ trợ của các doanh nghiệp thuốc lá; Thiết lập các quy tắc ứng xử cho cán bộ, nhân viên, bao gồm các biện pháp để ngăn cản sự can thiệp bảo vệ lợi ích của ngành công nghiệp thuốc lá; Các nguồn lực của Chính phủ và ngân sách nhà nước, ngân sách công không được đầu tư vào ngành công nghiệp thuốc lá; Các doanh nghiệp thuốc lá phải công khai báo cáo hoạt động; Các doanh nghiệp thuốc lá và đại lý thuốc lá nên bị cấm tham gia các hoạt động trách nhiệm xã hội; Không được có các biện pháp hỗ trợ tài chính, giảm thuế hoặc trợ cấp... cho ngành công nghiệp thuốc lá; Ngành công nghiệp thuốc lá phải được theo dõi, giám sát chặt chẽ cả về hoạt động sản xuất và phát triển thị trường.

Tuy nhiên, cho đến nay, Việt Nam vẫn chưa triển khai thực hiện Hướng dẫn Điều 5.3 của FCTC của WHO dẫn đến tình trạng nhiều năm nay, ngành công nghiệp thuốc lá đã và đang tiếp tục can thiệp vào các chính sách y tế công cộng.

Cụ thể như, trong quá trình xây dựng Luật Phòng, chống tác hại thuốc lá, ngành công nghiệp thuốc lá đã có can thiệp làm thay đổi nội dung những điều khoản liên quan tới việc đưa ra những chính sách kiểm soát tiêu thụ thuốc lá hiệu quả (như in cảnh báo sức khỏe bằng hình ảnh; cấm quảng cáo khuyến mại toàn diện hay cấm hút thuốc ở các địa điểm công cộng trong nhà...); Can thiệp của ngành công nghiệp thuốc lá vào quá trình xây dựng Luật sửa đổi Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt đã khiến cho thuế suất được thông qua rất thấp so với mức yêu cầu cần thiết để có tác dụng giảm nhu cầu sử dụng thuốc lá theo mục tiêu quốc gia về kiểm soát thuốc lá.

Trong nhiều nguyên nhân khiến hướng dẫn thực hiện Điều 5.3 không được triển khai trong phạm vi quốc gia, có nguyên nhân từ việc ngành công nghiệp thuốc lá vẫn được nhìn nhận như một ngành kinh tế có đóng góp, bất chấp những bằng chứng về những tác động tiêu cực về kinh tế của việc sử dụng thuốc lá. Ngành công nghiệp thuốc lá

được tham khảo ý kiến về tất cả các chính sách kiểm soát thuốc lá.

Nhiều quốc gia trong khu vực đã áp dụng và thực thi những hướng dẫn Điều 5.3. Năm 2010, Bộ Y tế Philippines đã ban hành một Bản ghi nhớ giữa Bộ Y tế và Ủy ban Dịch vụ công nhằm bảo vệ hệ thống hành chính công khỏi sự can thiệp của ngành công nghiệp thuốc lá, bằng cách hạn chế các tương tác và bảo đảm sự minh bạch của các tương tác cần thiết và từ chối sự hợp tác với ngành công nghiệp thuốc lá. Bộ Y tế Thái-lan cũng đã ban hành quy định cấm sự can thiệp của ngành công nghiệp thuốc lá vào quá trình xây dựng các chính sách phòng, chống tác hại thuốc lá. Thêm vào đó, Thái-lan cũng cấm mọi hình thức đóng góp của ngành công nghiệp thuốc lá như hỗ trợ quá trình soạn thảo, hay các chuyến thăm quan đối với các cơ quan và quan chức chính phủ.

Từ thực tế này, hội thảo khuyến nghị, cần đưa việc thực thi Điều 5.3 của FCTC vào nội dung chương trình phòng, chống tham nhũng quốc gia; không để cho đại diện ngành công nghiệp thuốc lá tham gia vào các hội nghị của FCTC. Ngoài ra, các tổ chức xã hội dân sự cần tăng cường sự tham gia vào quá trình giám sát hoạt động của các công ty thuốc lá.

NGÂN ANH